

دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

دانشکده پزشکی

پایان نامه

برای دریافت درجه دکتری پزشکی

موضوع :

بررسی رابطه روشهای مختلف پیشگیری از بارداری با تعداد فرزندان خانواده

استاد راهنما: سرکار خانم دکتر پروین نخستین روحی

نگارش: کمال افتخار اردبیلی

سال تحصیلی ۷۵ - ۱۳۷۴

شماره پایان نامه ۷۷۶۵

بسم الله الرحمن الرحيم

تقديم به همسر و فرزند دلبندم

الحمد لله رب العالمين

تقدیر و تشکر

سپاس خدائی را که در قالب جهان آفرینش، دفتر حسن و زیبایی بنمود و برگهای گوناگون آن را در برابر ادراک و احساس آدمیان بگشود تا پاک بینان از هر ورق آن، اسرار خوانند و از دریافت هر سری مزه عشق برچشند. سپاسها سزاوار اوست که ما را توفیق کسب علم و دانش فرمود. اما به مصداق «من لم یشکر المخلوق الخالق» مراتب تشکر و قدردانی خود را از زحمات بیدریغ و راهنمایی‌های مفید استاد ارجمند سرکار خانم دکتر پروین نخستین روحی ابراز می‌دارم و از درگاه حق، موفقیت ایشان را خواهانم.

از اساتید معظم دانشکده پزشکی بخاطر راهنمایی‌ها و همکاری‌هایشان کمال تشکر و قدردانی را دارم. از دوست عزیزم آقای دکتر محمد نریمانی که در مراحل مختلف اجرای پایان‌نامه همکاری صمیمانه را با حقیر داشته‌اند تشکر و قدردانی بعمل می‌آید.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
چکیده	۵
فصل اول : مقدمه	۱
۱ - ۱ کلیات	۲
۱ - ۱ - ۱ مسأله پژوهشی	۵
۱ - ۱ - ۲ اهداف	۵
۱ - ۱ - ۳ ضرورت و اهمیت تحقیق	۶
۱ - ۱ - ۴ فرضیه ها	۷
۱ - ۱ - ۵ تعاریف عملیاتی فرضیه ها	۸
۲ - ۱ ادبیات پژوهشی	۱۰
فصل دوم : مواد و روشها	۳۲
۱ - ۲ جامعه آماری	۳۳
۲ - ۲ نمونه آماری	۳۳
۳ - ۲ ابزار جمع آوری اطلاعات	۳۴
۴ - ۲ نوع تحقیق	۳۴
۵ - ۲ شیوه جمع آوری اطلاعات	۳۵
۶ - ۲ ابزار آماری برای آنالیز اطلاعات	۳۵
فصل سوم : نتایج	۳۷
فصل چهارم : بحث و نتیجه گیری	۷۴
۱ - ۴ بحث و نتیجه گیری	۷۵
۲ - ۴ پیشنهادات	۷۹
- منابع و مأخذ	۸۲
- پیوستها	۸۴

فهرست جداول

صفحه

عنوان

- ۳۹ ..... ۱ - توزیع فراوانی آزمودنی‌ها بر اساس سن
- ۴۰ ..... ۲ - توزیع فراوانی آزمودنی‌ها بر اساس تحصیلات
- ۴۱ ..... ۳ - توزیع فراوانی آزمودنی‌ها بر اساس شغل آنها
- ۴۲ ..... ۴ - توزیع فراوانی آزمودنی‌ها بر اساس تعداد فرزندان
- ۴۳ ..... ۵ - توزیع فراوانی آزمودنی‌ها بر اساس سن همسر
- ۴۴ ..... ۶ - توزیع فراوانی آزمودنی‌ها بر اساس شغل همسر
- ۴۵ ..... ۷ - توزیع فراوانی آزمودنی‌ها بر اساس روش پیشگیری از بارداری که اکنون به کار می‌برند
- ۴۶ ..... ۸ - نمودار توزیع فراوانی آزمودنی‌ها بر اساس روش پیشگیری از بارداری که اکنون به کار می‌برند
- ۴۷ ..... ۹ - توزیع فراوانی آزمودنی‌ها بر اساس میزان موافقت همسر
- ۱۰ - توزیع فراوانی آزمودنی‌ها بر اساس که همسران آنها با استفاده از روشهایی غیر از روشی که همسرانشان به کار می‌برند ۴۸
- ۴۹ ..... ۱۱ - توزیع فراوانی آزمودنی‌ها بر اساس رضایت آنها از روش پیشگیری از بارداری
- ۵۰ ..... ۱۲ - توزیع فراوانی آزمودنی‌ها با توجه به تمایل آنها به استفاده از روش پیشگیری از بارداری
- ۵۱ ..... ۱۳ - توزیع فراوانی آزمودنی‌ها بر اساس علت نارضایتی از روشهای مورد استفاده
- ۵۲ ..... ۱۴ - توزیع فراوانی آزمودنی‌ها با توجه به علل تغییر روشهای پیشگیری از بارداری
- ۵۳ ..... ۱۵ - توزیع فراوانی آزمودنی‌ها بر اساس میانگین مدت استفاده از روشها قبل از زایمان دوم
- ۵۴ ..... ۱۶ - توزیع فراوانی آزمودنی‌ها بر اساس میانگین مدت استفاده از روشها قبل از زایمان سوم
- ۵۵ ..... ۱۷ - توزیع فراوانی آزمودنی‌ها بر اساس میانگین مدت استفاده از روشها قبل از زایمان چهارم

- ۱۸ - توزیع فراوانی آزمودنی‌ها بر اساس میانگین مدت استفاده از روشها قبل از زایمان پنجم ۵۶
- ۱۹ - توزیع فراوانی آزمودنی‌ها بر اساس میانگین مدت استفاده از روشها قبل از زایمان ششم ۵۷
- ۲۰ - رابطه میزان سن با روش پیشگیری ۵۸
- ۲۱ - رابطه تعداد فرزندان با روش پیشگیری ۵۹
- ۲۲ - رابطه تحصیلات با روش پیشگیری ۶۰
- ۲۳ - رابطه شغل آزمودنی‌ها با روش پیشگیری از بارداری ۶۱
- ۲۴ - رابطه شغل همسر با روش پیشگیری از بارداری ۶۲
- ۲۵ - رابطه میزان موافقت همسر با روش پیشگیری از حاملگی ۶۳
- ۲۶ - رابطه رضایت آزمودنی با روش پیشگیری از حاملگی ۶۴
- ۲۷ - رابطه میزان تعداد موالید با روش پیشگیری ۶۵
- ۲۸ - کاربرد آزمون خی دو برای بررسی رابطه روشهای پیشگیری از بارداری که استفاده می‌کنند
با روشی که تمایل دارند از آن استفاده کنند. ۶۶

چکیده

یکی از واقعیتهای موجود، مسأله بارداری و استفاده از روشهای متعدد پیشگیری از بارداری است، طوریکه رد پای بارداری را می توان با نژاد و مذهب متفاوت پیگیری کرد. با توجه به اینکه پایین بودن نرخ رشد جمعیت نقش مؤثری در رشد و توسعه جوامع ایفا می کند و عوامل مختلفی هم در استفاده از روشهای مختلف پیشگیری از بارداری دخیلند. بنابراین در مطالعه حاضر یکی از متغیرهایی که با این روشها ارتباط پیدا می کرد تعداد فرزندان خانواده بود. ضمن آنکه رابطه شغل و تحصیلات آزمودنیها با روشهای مختلف پیشگیری از حاملگی نیز از اهداف دیگر مطالعه محسوب می شدند. برای رسیدن به این اهداف از خانمهای متأهل ساکن شهر خلخال که در سال ۱۳۷۴ به مراکز بهداشتی آن شهر مراجعه کرده بودند ۳۰۰ نفر به صورت تصادفی انتخاب و پرسشنامه ای که جهت جمع آوری اطلاعات تهیه شده بود با مراجعه به محل سکونت آنها تکمیل شد. بعد از جمع آوری اطلاعات، داده ها با استفاده از ابزارهای آمار توصیفی تنظیم و با استفاده از آزمون خی دو مقایسه نسبت در دو گروه مستقل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج مطالعه نشان داد که بیشترین فراوانی را استفاده از روش OCP بخودش اختصاص داده است و در مرتبه دوم روش لوله بستن قرار می گیرد. همچنین بین تعداد فرزندان خانواده با روش پیشگیری از بارداری رابطه معنادار وجود دارد طوریکه قبل از زایمان اول خانمها از هیچ روش پیشگیری از حاملگی استفاده نمی کنند و اما بعد از زایمان اول تا زایمان ششم استفاده از روش OCP فراوانی بیشتری در مقایسه با روشهای دیگر دارد. و روش لوله بستن بعد از زایمان چهارم فراوانی بیشتری پیدا می کند. همچنین بین شغل و تحصیلات خانمها با روش پیشگیری از حاملگی رابطه معنادار وجود دارد یعنی خانمهای خانه دار بیشتر به استفاده از لوله بستن و خانمهای شاغل به استفاده از روش باریک تمایل داشته و آن را بکار می برند و بین فقدان استفاده از روشهای پیشگیری از حاملگی با تحصیلات خانمها رابطه معکوس وجود دارد و استفاده از لوله بستن و OCP در بین افرادی که تحصیلات ابتدایی دارند فراوانی بیشتری دارد.

Abstract

One of the most important problems in developing countries is pregnancy and use of different methods of contraception. Development and progression of societies depend on population growth rate, and many factors interfere with using of different methods of contraception. In this study one of these factors was the number of children and the other factors were occupation and education of cases. 300 married women were randomly selected from whom had gone back to health center of Khalkhal in 1374. By going to their houses a questionnaire was completed. After collection of informations, data were analyzed by using statistical methods like two.

Result; The most frequency in belonging to OCP and the second to TL. Also there is a significant correlation between number of children and contraception method. Before the first delivery, women don't use of any contraception method, Whereas after the first delivery to the sixth, frequency of OCP usage is higher than other methods, and after the fourth delivery, frequency of TL method increases. Also there is a significant relation between woman's occupation and education with contraception method. That is housewives tend to use TL while employed women tend to use Barrier method. There is a contrary correlation between lack of using of contraception method and woman's education and in primary educated women there is a high frequency of OCP and TL.

فصل اول

مقدمه

۱-۱) کلیات

وقتی که از روش پژوهش علمی در حیطه تخصصی از دانش بشری سخن به میان می آید ذهن هر پژوهشگری در ابتداء متوجه اندیشیدن به شیوه میشود. از لحاظ فلسفی منظور از روش مجموعه وسایل و تدابیری است که وصول به هدف نهائی و مطلوب را آسان سازد و مقصود از روش علمی نیز همه راهها و شیوه‌هایی است که پژوهنده را از خطا محفوظ بدارد و رسیدن به حقیقت را برای وی امکان پذیر سازد. اگر کمی عمیق باندیشیم، در می یابیم که کلید رشد و ترقی چشمگیر دنیای غرب در جهات مختلف علمی، تحقیقات و بررسیهای مستند و دقیق آن بوده است. آنان از طریق کشف دانش نو و حقایق، نه تنها از نادانیها و سرگردانیهای خود کاسته اند بلکه این امر، آنان را در پیش بینی ها مستدلتر، چیره تر و در انجام امور مجهزتر و دریافتن مواد جدید با کیفیت بهتر، موفق ساخته است در این راستا وقتی که روشهای پژوهش علمی بدست آمد در اصل ابزارهای دستیابی به واقعیت نیز مهیا شد. یکی از این واقعیتهای موجود، مسأله بارداری و استفاده از روشهای متعدد پیشگیری از بارداری است، طوریکه، رد پای کنترل بارداری را می توان در جوامع باستانی با نژاد و مذهب متفاوت پیگیری نمود. در حال حاضر پیشگیری ارادی از حاملگی^(۱) و ختم حاملگی ناخواسته (سقط عمدی به مقاصد درمانی) به دلایل طبی (اندیکاسیونهای مادری یا جنینی) و اجتماعی اقتصادی بطور وسیعی مورد قبول قرار گرفته است. علی رغم پیشرفتهای سریع در بیولوژی تولید مثل هنوز چهار مشکل عمومی در مورد کنترل بارداری وجود دارند که در زمان فعلی ممکن است حل شده و یا لاینحل باقی بمانند این مشکلات به شرح زیر هستند.

۱- روش ایده آلی برای جلوگیری از بارداری وجود ندارد. تمامی روشهای کنتراسپتیو موجود در ایالات متحده، سالم تر از عدم جلوگیری از بارداری هستند. با وجود این، ابداع روشی که در ۱۰۰ درصد موارد مؤثر بوده و کاربرد آن راحت، قابل برگشت و فاقد عوارض جانبی باشد امکان پذیر نیست. برای هر زن هر یک از روشهای جلوگیری از بارداری دارای مزایا و معایب و نیز موارد منع مصرف مطلق و نسبی هستند. روش مناسب عبارت از روشی است که منافع آن از